

STRESZCZENIE

Przedmiotem pracy doktorskiej, realizowanej w ramach przewodu doktorskiego w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej kompozycja i teoria muzyki jest utwór zatytułowany *n-Cyclus* na orkiestrę symfoniczną. Partyturze utworu towarzyszy praca pisemna (opis), będąca teoretyczną refleksją o charakterze komentarza analitycznego.

Kompozycja *n-Cyclus* przeznaczona jest na orkiestrę symfoniczną o następującym składzie: trzy flety, (w tym flet piccolo), dwa oboje, róg angielski, dwa klarnety, klarnet basowy, dwa fagoty, kontrafagot, cztery waltornie, trzy trąbki, trzy puzony, tuba, cztery grupy instrumentów perkusyjnych, czelesta, fortepian, harfa, 12 skrzypiec I, 12 skrzypiec II, 10 altówek, 8 wiolonczel, 6 kontrabasów.

Utwór skomponowany został w oparciu o autorską technikę nakładania cykli. Inspiracją do jej stworzenia była próba systematyzacji zjawiska procesu w dziele muzycznym. Zasady funkcjonowania techniki wypracowano na dwóch płaszczyznach – liczbowej i dźwiękowej. Na płaszczyźnie liczbowej technika nakładania cykli polega – najogólniej – na powtarzaniu pewnych kombinacji liczb, najczęściej przyjmujących postać ciągów liczbowych w postępie arytmetycznym o różnicy 1 lub -1. Każdy wyraz ciągu ma jedynie dwie możliwości ruchu – o 1 w górę lub w dół. W budowie tych ciągów, zdaniem autora, najpełniejsze odzwierciedlenie znalazła idea procesualności. Ciągi liczbowe ulegają powtórzeniom, tworząc tytułowe cykle.

Po opracowaniu liczbowego sposobu na opisanie zjawiska procesu stworzono system przenoszenia liczb na parametry muzyczne. Procesualność zachowana została w warstwie dźwiękowej poprzez stopniowy i ograniczony charakter ruchu kolejnych elementów danego dźwiękowego parametru. W odwzorowaniu wyrazów ciągu na poszczególne elementy parametrów muzycznych zauważalna jest wyraźna analogia – tak jak kolejne wyrazy ciągu poruszają się o elementarną wartość, wyrażoną liczbą 1, tak i kolejne elementy wybranego parametru muzycznego poruszają się w sposób stopniowy, np. odległość pomiędzy kolejnymi dźwiękami zwiększa się o półton, kolejne wartości rytmiczne wydłużają się poprzez sukcesywne dodawanie jednostki podstawowej. W utworze *n-Cyclus* ciągi liczbowe przeniesiono na większość parametrów muzycznych, w tym parametry związane z materiałem wysokościowo-dźwiękowym, rytmicznym, artykulacyjnym, agogicznym czy instrumentacyjnym.

Opis pracy doktorskiej składa się z wprowadzenia, pięciu rozdziałów, zakończenia i bibliografii. We wprowadzeniu przedstawiono genezę techniki nakładania cykli. Rozdział pierwszy zawiera podstawowe informacje o utworze, dokonano w nim m.in. interpretacji tytułu kompozycji, przedstawiono wykorzystane instrumentarium, w tym sposoby jego grupowania i rozmieszczenia w partyturze. Rozdział drugi, oprócz refleksji na temat związków liczb

z dźwiękami, prezentuje omówienie wybranych technik kompozytorskich XX wieku, których zasady funkcjonowania związane mogą być z ideą przeniesienia liczb lub operacji na liczbach na grunt muzyczny. W rozdziale trzecim omówione zostały ogólne zasady funkcjonowania techniki nakładania cykli na płaszczyźnie liczbowej i dźwiękowej. Rozdział czwarty traktuje o sposobach wykorzystania techniki nakładania cykli w utworze *n-Cyclus*. Zagadnienia te omówiono w perspektywie koncepcji regulatorów materiału dźwiękowego Józefa M. Chomińskiego. Analizę przeprowadzono w odniesieniu do szczegółowych warstw regulacyjnych, przejawiających się w ramach trzech podstawowych płaszczyzn regulacji – regulacji diastematycznej, regulacji czasu i ruchu oraz regulacji brzmienia. W ostatnim, piątym rozdziale zaprezentowana została nadrzędna kategoria formująca dzieło muzyczne – kategoria cykliczności wyższego rzędu. Funkcjonowanie tej kategorii w utworze *n-Cyclus* omówione zostało w ramach odniesień diastematycznych, czasowo-ruchowych i brzmieniowych. W zakończeniu dokonano reasumpcji, przedstawiono wnioski końcowe oraz ukazano perspektywy dla tytułowej techniki nakładania cykli, związane z możliwościami wykorzystywania techniki w twórczości kompozytorskiej. Ponadto omówiono zjawisko cykliczności w szerszym, muzyczno-filozoficznym kontekście.

Adam Porębski

